

REWOLUCJA BURŻUAZYJNA WE FRANCJI 1789 – 1799

1. Geneza rewolucji francuskiej

Francja w XVIII w.		
Sytuacja społeczna	Sytuacja gospodarcza	Sytuacja polityczna
<p>Spółeczeństwo francuskie było podzielone na 3 stany</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ duchowieństwo posiadało liczne przywileje, posiadało 10% ziemi, otrzymywało dziesięciny, nie płaciło podatków; większość duchowieństwa była mało religijna ▪ szlachta posiadała liczne przywileje feudalne (zwolnienie z podatków, wyłączne prawo posiadania stopni oficerskich i piastowania wyższych urzędów duchownych), a mało obowiązków (nie musiała już bronić granic – armia zawodowa). Była wewnętrznie rozbita na arystokrację, szlachtę rodową i szlachtę urzędniczą (kupiła sobie nobilitację) – wszystkie warstwy były sobie niechętne ▪ stan trzeci – stanowił 96 – 98% społeczeństwa z czego olbrzymią większość stanowili chłopci (ponad 80% całego społeczeństwa); <u>Chłopi</u> – bardzo duża część biedna – nie posiadała ziemi, a ok. 1,5 mln była praktycznie niewolnikami. <u>Mieszczanństwo</u> dzieliło się na: burżuazję (bogaci kupcy, bankierzy, przemysłowcy, przedstawiciele wolnych zawodów); drobnomieszczanństwo (drobni kupcy, rzemieślnicy), biedota miejska – sankiuloci (czeladnicy, robotnicy najemni) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gospodarka francuska opierała się na rolnictwie i handlu ▪ kryzys ekonomiczny pod koniec XVIII w. ▪ bardzo wysoki fiskalizm państwa ▪ podatkami był obłożony tylko stan trzeci ▪ lata 1785, 1788 to lata nieurodzaju, zmniejszyło się pogłowie bydła i ilość zboża znacznie spadła ▪ we Francji zaczęło brakować żywności ▪ utrzymanie zawodowej armii i dworu było bardzo kosztowne – ujemny bilans budżetu, wysoki dług państwowy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Francja była monarchią absolutną ▪ od 1614 r. nie zwoływano Stanów Generalnych ▪ Francją rządził nieudolny Ludwik XVI i jego małżonka Maria Antonina z dynastii Habsburgów ▪ obniżenie autorytetu królewskiego ▪

Przyczyny społeczne	Przyczyny gospodarcze	Przyczyny polityczne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczne rozwarstwienie społeczeństwa francuskiego ▪ stany rywalizowały między sobą ▪ tylko ok. 2% społeczeństwa posiadało prawa i przywileje co budziło niezadowolenie reszty (stanu 3) ▪ znaczna część społeczeństwa żyła w biedzie, głównie chłopci i snakiuloci (proletariat) ▪ chłopci pragną uzyskać ziemię na własność ▪ większość stanu 3 (biedota) chce polepszenia własnego bytu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kryzys ekonomiczny ▪ zbyt wysokie podatki nakładane na społeczeństwo, głównie na stan 3 ▪ wydatki króla i dworu przewyższały wpływy do budżetu (ujemny bilans budżetu) i budziły oburzenie społeczeństwa ▪ klęski nieurodzaju spowodowały wzrost cen żywności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szlachta i duchowieństwo nie było zadowolone z władzy absolutnej; pragnęło zniesienia ograniczeń wprowadzonych we Francji w XVII w., przywrócenia Stanów Generalnych i ograniczenia uprawnień króla na rzecz stanów ▪ arystokracja rodowa była niezadowolona z tego, że urzędy pełnili głównie ludzie wywodzący się z nowej szlachty i burżuazji ▪ burżuazja chciała znieść podziały feudalne i uzależnić prawa polityczne od wydatków ponoszonych na rzecz państwa ▪ burżuazja chciała wprowadzenia modelu państwa, w którym władza wynikałaby z umowy społecznej

Wydarzenia, które doprowadziły do wybuchu rewolucji:

1787 – zwołanie przez Ludwika XVI Zgromadzenia Notabli w celu nałożenia nowych podatków – nie wyraziło zgody

5.05.1789 – Ludwik XVI otworzył posiedzenie Stanów Generalnych by uzyskać zgodę na nowe podatki.

17.06.1789 – stan trzeci ogłosił się Zgromadzeniem Narodowym – reprezentantem narodu.

9.07.1789 – Zgromadzenie Narodowe przekształciło się w Konstytuante gdy wymuszono zgodę na obrady wszystkich trzech stanów razem.

- koncentracja wojsk królewskich wzbudziła obawy o chęć rozpędzenia Konstytuanty siłą. Lud paryski obawiała się użycia wojska przeciwko mieszkańcom Paryża i opozycji

11.07.1789 – wybuchają zamieszki na terenie Paryża

14.07.1789 – zburzenie Bastylii , więzienia politycznego – wybuch rewolucji francuskiej.

ETAPY REWOLUCJI FRANCUSKIEJ 1789 - 1799

<p>14.07.1789 Zburzenie Bastylii</p>	<p>3.09.1791 Uchwalenie Konstytucji</p>	<p>22.09.1792 Ogłoszenie Republiki</p>	<p>2.06.1793 Przewrót Jakobinów</p>	<p>27.07.1794 Przewrót 9 thermidora</p>	<p>9.11.1799 Przewrót 18 brumaire`a</p>
<p>REWOLUCJA LUDOWA</p>	<p>MONARCHIA KONSTYTUCYJNA</p>	<p>REPUBLIKA</p>	<p>DYKTATURA JAKOBINÓW</p>	<p>RZĄDY DYREKTORIATU</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ uchwalenie reform Konstytuanta ▪ 26.08.1789 – uchwalenie Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela ▪ 21.06.1791 – próba opuszczenia Francji przez parę królewską ▪ 3.09.1791 – uchwalenie konstytucji 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.10.1791 – pierwsze wybory do Zgromadzenia Prawodawczego ▪ 20.04.1792 - podjęcie decyzji o wypowiedzeniu wojny Austrii ▪ 11.07.1792 – uchwalenie ustawy „Ojczyzna w niebezpieczeństwie” ▪ 10.08.1792 – powstanie ludności i decyzja Zgromadzenia o aresztowaniu króla ▪ 22.09.1792 – obalenie monarchii i ogłoszenie republiki 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 21.01.1793 – ścięcie Ludwika XVI ▪ 1793 – zawiązanie I koalicji antyfrancuskiej ▪ luty – grudzień 1793 – powstanie ludowe w Wandzi ▪ 6.04.1793 – powstanie Komitetu Ocalenia Publicznego ▪ 2.06.1793 – przewrót jakobinów 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 24.06.1793 – konstytucja jakobinów ▪ 5.10.1793 – zniesienie kalendarza gregoriańskiego i wprowadzenie kalendarza rewolucyjnego (lata liczono od 22.09.1792) ▪ październik 1793 – proces żyrodystów ▪ wiosna 1794 – stracenie Dantona ▪ 7.05.1794 – wprowadzenie kultu Najwyższej Istoty i nieśmiertelności duszy ▪ lato 1794 – zajęcie Belgii (postępy w wojnie) ▪ 27.07.1794 – przewrót 9 thermidora 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ listopad 1794 – zamknięcie klubu jakobinów , amnestia ▪ 22.08.1795 – konstytucja burżuazyjna – Konstytucja Roku III ▪ 17.10.1797 – traktat pokojowy z Austrią w Campo Formio ▪ 9.11.1799 – przewrót 18 brumaire`a – objęcie władzy przez Napoleona jako Pierwszego Konsula 					
<p>Ustaw.: Konstytuanta</p> <p>Wyk.: Król</p>	<p>Zgromadzenie Prawodawcze</p> <p>Król</p>	<p>Konwent Narodowy</p> <p>Rada</p>	<p>Konwent Narodowy</p> <p>Komitet Ocalenia Publicznego</p>	<p>Parlament: Rada Pięciuset</p> <p>Dyrektoriat</p> <p>Rada Starszych</p>	

REFORMY REWOLUCJI FRANCUSKIEJ

1. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela – 26.08.1789 r.

- naturalnymi prawami człowieka są: wolność, równość, braterstwo
- głosiła suwerenność ludu, równość obywateli wobec prawa, tolerancję religijną, wolność słowa i prasy
- własność stała się prawem świętym i nienaruszalnym

2. Reformy Konstytuanty 1789 – 1791

- zniesiono przywileje szlachty i duchowieństwa: zniesiono poddaństwo osobiste chłopów, zwolniono chłopów z opłat i posług na rzecz szlachty i duchowieństwa
- wprowadzono równość wszystkich obywateli wobec prawa
- wprowadzono nowy podział administracyjny Francji na 83 departamenty
- wprowadzono nowy system podatkowy opodatkowując szlachtę i duchowieństwo
- zlikwidowano system cechowy i cła wewnętrzne
- uchwalono **konstytucję cywilną dla duchowieństwa (1790)**: znosiła zakony, duchowieństwo zostało podporządkowane państwu, duchowni zostali urzędnikami państwowymi i od państwa otrzymywali uposażenie, duchowni musieli od tej pory składać przysięgę na wierność konstytucji, proboszcze i biskupi mieli być wybierani na swoje urzędy przez mieszkańców parafii i diecezji
- upaństwowiono dobra kościelne, a następnie je sprzedano burżuazji i bogatemu chłopstwu
- zakaz tworzenia związków zawodowych i organizowania strajków

3. 09.1791 r. Konstytuanta uchwaliła konstytucję, która wprowadzała ustrój monarchii konstytucyjnej.

- trójpodział władz na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą
- władza ustawodawcza była pełniona przez Zgromadzenie Prawodawcze (inaczej Legislatywa), wybierane w wyborach pośrednich na kadencję dwuletnią. W Zgromadzeniu Prawodawczym zasiadało 745 deputowanych.
- prawo wyborcze było oparte na cenzusie majątkowym i obejmowało mężczyzn od 25 roku życia, którzy byli wpisani na listy gwardii narodowej, posiadali nieruchomość, nie byli służącymi – 4,3 mln mężczyzn uprawnionych do głosowania
- władza wykonawcza – sprawował ją król, który rządził za pośrednictwem ministrów. król był zwierzchnikiem armii i administracji jednakże jego władza była ograniczona – wszystkie dekryty królewskie wymagały kontrasygnaty (podpisu) odpowiedniego ministra. Ministrowie ponosili odpowiedzialność polityczną za swoje działania przed Zgromadzeniem. Król miał prawo weta w stosunku do uchwał Zgromadzenia.

Konstytucja jakobinów – 24.06.1793 r.

- poszerzała znacznie prawa obywatelskie
- realizowała zasadę równości obywateli wobec prawa
- obywatelom przyznano prawo do pracy, opieki społecznej, oświaty i wypowiedzenia posłuszeństwa władzy, gdyby nie odpowiadała ona większości
- władza ustawodawcza była sprawowana przez Ciało Ustawodawcze wybierane w sposób bezpośredni. Miało prawo wydawania dekretów z mocą ustawy w sprawach najważniejszych. W pozostałych kwestiach obowiązywała zasada referendum ludowego
- prawo wyborcze miał każdy mężczyzna od 21 roku życia
- władzę wykonawczą sprawowała Rada Wykonawcza(24 osoby) mianowana przez Ciało Ustawodawcze
- konstytucja jakobinów prawie natychmiast została zawieszona

Reformy jakobinów:

- zniesiono pozostałe powinności feudalne
- chłopci uzyskali prawo zakupu skonfiskowanej ziemi
- ustanowiono maksymalne płace
- wprowadzono zakaz strajków

- wprowadzono republikański kalendarz – rok podzielono na 12 miesięcy (każdy po 30 dni); miesiąc podzielono na dekady (po 10 dni); pozostałe 5 dni uznano za święta rewolucyjne; zniesiono niedziele; nadano miesiącom nowe nazwy; zaczęto liczyć lata od 22.09.1792 (powstanie republiki francuskiej)

Konstytucja 22.08.1795

- potwierdzała nienaruszalność własności prywatnej i rozdział Kościoła od państwa. Nie potwierdzała prawa do pracy, opieki socjalnej, edukacji czy wypowiedzenia posłuszeństwa
- władza ustawodawcza – parlament dwuizbowy: Rada Pięciuset – wysuwała projekty ustaw; Rada Starszych – uchwałała ustawy. Obydwie izby były wybierane w wyborach pośrednich przez elektorów
- prawo wyborcze było oparte na cenzusie majątkowym obejmowało mężczyzn płacących określone podatki, którzy nie byli słuźącymi i znajdowali się na listach gwardii narodowej. Czynne prawo wyborcze od 21 roku życia; elektorzy musieli mieć skończone 25 lat. Bierne prawo wyborcze od 50 lat.
- władza wykonawcza – Dyrektoriat, w skład którego wchodziło 5 dyrektorów zatwierdzonych przez Radę Starszych. Dyrektoriat mianował i odwoływał ministrów, najwyższych urzędników państwowych i dowódców wojskowych. Dyrektoriat posiadał wyłączne prawo prowadzenia polityki zagranicznej.